הײנט 10 זײטען.

Radomer-Kielcer Leben
50 (240) V־טער יאָהרגאַנג.
Radom ראַדאָם פרײטאָג
28 grudnia 1928. ט״ז טבת תרפ״ט.
פרײַז 25 גראָשען.

Redakcja i Admistracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פרײַזן
איין מילימעטער שורה: פאַר׳ן טעקסט 20 גר.
" " " " אין " 40 "
" " " " נאָכ׳ן " 18 "
די ערשטע און לעצטע זײט ענטהאַלטען 8 שפאַלטען
אין טעקסט 4

פּראָװינץ־קעלצער לעבען

לרגלי ארושי מר מרדכי רוזנצװיג את מרת פרניה װינטרוב אני מברך בברכת מז״ט את הוריהם יעקב דוד װינטרוב ורעיתו ואת ברוך רוזנצװיג ורעיתו ומאחל את המאורשים עתיד מזהיר.

ק. בינגרט.

צו דער פאַרלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן דוד מיט פרל׳ בעלא פרידמאַן װעלכע איז פאָרגעקומען אין מאָנטאג דעם 23,12 װינשען מיר פיל גליק און צופרידענהײט.

רחל און יעקב קײלער.

א הערצליכען מזל־טוב װינשען מיר אונזער ליבע טאָכטער בײלטשי מיט ה׳ דוד קײלער זאָל זײער נײער לעבענס־װעג זײן באַצירט מיט בלומען, פערשאַפענדיג פיל נחת פאַר די עלטערן און דעם יונגען פאָרל װינשען מיר א גליקליכע צוקונפט.

עלטערן

מרדכי און שײנדל פרידמאַן מיט קינדער

די גאַנצע ראַדאָמער יודישע געזעלשאַפט פאַרזאַמעלט זיך דעם הײנטיגען שבת צו נאַכט דעם 29 ה. ח.
אויף דעם ערשטען
גרויסען אימפּראָזאַנטען
מאַסקען־באַל
אײנגעאָרדנעט דורך יודישען טורן און ספּאָרט־געזעלשאַפט „בר כוכבא״ אין ראַדאָם אין די זאַהלען פון טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי״.
פערװײלונגען, טענץ און פיל סורפריזען.

8 kl. Humanist. Koedukacyjne
GIMNAZJUM T. R. O. (T-wo Rozp. Oświaty)
WILNO, ul. Piłsudskiego 18, tel. 898
מיט רעכט פון רעגירונג־גימנאַזיעס.

צום צװײטען האַלבען לערן־יאָהר װערן אָנגענומען שילער—ינס
אין אַלע קלאַסען (1—7) אויף די פרײע װאַקאַנסיעס.
די אײנטריטס־עקזאַמענס קומען פאָר פון 25 יאַנואַר ביז׳ן 10 פעברואַר
[illegible]

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דעם פערװאַלטונג׳ס פרעזעס
ה׳ ישראל יעקב דיאַמאַנט
צוליעבן פריהצײטיגען טויט פון זײן שװעסטער
נחמה פערל נ״ע
פערװאַלטונג און ראַט
פון דער „גמילות חסד־קאַסע״
בײ דער יודישער קהלה
אין ראַדאָם.

פערטרעטער
און פאַבריק לאַגער:
Generalne
Przedstawicielstwo
na woj. Kieleckie
i skład Fabryczny
J. ZYLBER
Radom Długa 5

AMA-DA

פײנסטע פלאַנצען־פוטער
כשר שרון, פרימא, אגה,
אַמאַראַ־מנורה־כשר
היגיעניש · נאַרהאַפטיג
בעשאַנקען
מיט 6 גאָלד־מעדאַלען

דער ווינטער איז שוין דא, אבער קיין קויהלען איז נאך אלץ נישטא.

אייגענטליך דארפען די אויבערשטע שורות פון טיטול-קאפ זיין אנדערש אויפגעשריבען, דהיינו: „קויהלען איז יא דא, נאר פאר ארימעלייט איז נישטא". ס'וואלט אפשר ריכטיגער געווען אזוי צו בעצייכענען דעם קאפ פון ארטיקעל, דאס וואלט אפשר געווען מעהר ווירקענדיגער און איינדרוקספולער. אבער אמת אינגאנצען וואלט עס ניט געווען, ווייל אויף די קויהלען שטעהט נישט אויפגעשריבען פאר וועמען זיי ווערען אויסגעהאקט אין די גרובענס, אויף קיינעם פון די שטיין-קויהלען שטעהט נישט אויפגעשריבען פאר וועמען זיי זענען און עס הענגט נישט אויף זיי נאך קיין אדרעס. פאר ארים, אדער רייך. די קויהלען, צוגלייך ווי אלע ערד-פראדוקטען ווערען, נאכדעם ווי זיי ווערען אבגעטיילט פון זייער מאמע-ערד איבערגעגעבען אין מענשליכען רשות און אין די הענד פון מענשען אליין, אלס די ערד-קינדער, ליגט דער גורל, די ענטשיידונג, פאר וועמען מ'זאל זיי פונאנדערטיילען. ס'איז נאר בלויז די צרה, וואס די, וועמען דער שיקזאל האט בעשטימט פאר די טיילער, פאר די נותנים, פאר די מנדבים און גוטהארציגע, וואס זיי געדענקען בעפאר פאר אלעם אין זיך גופא, דערמאנענדיג זיך אן די אנדערע נויטבעדערפטיגע ערשט א קליין ביסעלע שפעטער און א מאהל (ס'זאל אזוי נישט טרעפען ווי עס טרעפט) קיינמאהל.

דאס זעלבע. ס'הייסט דאס לעצטע האט, אפנים, אויך פאסירט מיט דער קויהלען-אקציע אין ראדאם. די פרעסט קנאקען שוין. דער שניי גלאנצט און די ארימעלייט קלאפען געוויס אין זייערע נישט בעהייצטע שטיבלעך א צאהן אן א צאהן.

די רייכע, די פערמעגליכע האבען גאנץ געוויס נישט פערגעסען זיך צו בעזארגען מיט הייץ-מאטעריאל. ווער מיט א 100 קערץ קויהלען, ווער צו 50, ווער צו 30, און וועגען א טראכט טוהן פאר די נויטבעדערפטיגע, פאר די ארימע הונדערטער פאמיליעס, וועגען דעם פאלט זיי נאך געוויס נישט איין און אפשר ווארטען זיי די פילאנטראפישע עסקנים זאלען קומען צו זיי און אויפוועקען זייערע רחמנות-געפיהלען. אויך דאס איז מעגליך. מיר ווילען ניט פערלייקענען אן דעם אלט-אנגענומענעם כלל, אז יודען זענען בני רחמנים. בלייבט פארדאס אבער א קשיא אויף די עוסקים בצרכי צבור. אויף די פאטענטירטע, געזעלשאפטליכע טהוער, פאר וואס זיי שווייגען און זענען נאך ביז היינט נישט צוגעטרעטען צו א קויהלען-אקציע פאר די הונדערטער בכבוד'ע נויטבעדערפטיגע און אפילו סתם ארימעלייט. אויף ווען ווארטען זיי?

מיר האבען מיט עטליכע וואכען צוריק, ווען קיין פרעסט זענען נאך נישט געווען, אבער ס'איז געווען שוין גוט קאלט — דערמאנט אונזערע עסקנים און טהוער, אויפ'ן געביעט פון צדקה און פילאנטראפיע, בעצייטענס ארגאנע זירען די קויהלען-אקציע, כדי ווען דער שניי וועט אראבפאלען און ס'וועלען זיך מאכען פרעסט, אז דאן זאלען די קויהלען שוין זיין צו זייער דיספאזיציע אום צו קאנען זיי פונאנדערטיילען צווישען די בעדערפטיגע. מיר האבען געשריבען, אבער זיי האבען ווייזט אויס יוצא געווען מיט הערען, און אפשר דאס אויך נישט. און גארנישט ביז היינט געטוהן.

מיר טהוען אונזער חוב און דערמאנען זיי נאך א מאהל, אז ס'איז שוין די העכסטע צייט די דאזיגע נויטווענדיגע אקציע צו רעאליזירען.

זאל איינמאהל פאר אלע מאהל א סוף געמאכט ווערען צו דער ספעציפישער ראדאמער טראדיציע, וועלכע פיהרט זיך שוין מכמה שנים, אז די קוילען ווערען געטיילט ערב פסח און אין בעסטען פאל נאך פורים. פארוואס שווייגט די קהלה און זעהט נישט עפיס צוטוהן אויף דעם געביעט? און פארוואס זעהט מען נאך ניט, אז די הילפס-געזעלשאפט עזרה זאל זיך מעהר ענערגיש ר א נעם געבען צו דער קויהלען-אקציע. האט דאך די „עזרה" שוין א יאהר-יעהרליכע חזקה אנצופיהרען מיט דער קויהלען-אקציע. נאך וואס זאל זי ווארטען אויף שפעטער, אז דער ווינטער לאזט זיך גענוג שטארק פיהלען שוין דריי וואכען צייט?

מיר פערשטעהען, אז די קויהלען-אקציע פעדערט א ארט אויפ'ן טאגעס-ארדנונג פון עזרה און ס'איז אויך דא ביי איהר א גוטער ווילען די אקציע צו פערווירקליכען. אבער וואס קומט ארויס, אז די ארימעלייט איז דערווייל קאלט און זיי פריהרען, נישט האבענדיג מיט וואס דעם קוימען צו בעהייצען. אליך איינס, אזא אקציע וועט דאך געוויס דורכגעפיהרט ווערען, היינט צו-וואס זאל דאס געטוהן ווערען ווען דער ווינטער וועט זיין צו-ענדע, אז דאס זעלבע קאן אויסגעפיהרט ווערען אין דער ריכטיגער צייט, ווען מיט דער זעלבער נארמע קויהלען קאן מען ממש מחיה זיין הונדערטער נפשות.

„מה שיעשה זמן יעשה שכל" געהט א שפריכווארט. וואס ס'האט צו זיין שפעטער זאל זיין יעצט, בפרט נאך ווען ביי יעצטיגע קעלטען און פרעסט וואלטען די נותנים אפשר מעהר געגעבען און מעהר געלד געשאנקען פאר דער קויהלען-אקציע, זעהענדיג פאר זיך אזעלכע „קאלטע" אבער ברענענדיגע פרעסט-ארגומענטען.

זאל ענדליך די קויהלען-אקציע דורכגעפיהרט ווערען. א שאד יעדער טאג.

ב. צוויג.

קליינער פעליעטאן.

די ארימעלייט האבען דאס ווארט.

פארוואס איז ווינטער קאלט און זומער ווארים? בדרך הלצה, ווערט דער געדאנק אזוי אויסגעטייטשט: ווינטער איז קאלט, ווייל זומער הייצט מען נישט די אויוועגס, והא ראיה. ווינטער הייצט מען אין די אויוועגס, איז טאקי דערפאר זומער ווארים.

דאס איז אלין גערעדט בדרך הלצה, אין דער אמת'ן אבער איז טאקי זומער — ווארים, און ווינטער, בלי ספק — קאלט...

און אט דאס קאלטע וואלט הדאי געווען א ביסעל אונטערצוווארימען מיט א באר ווערטער...

כידוע, האבען די ארימעלייט א טענה צום רבונו-של-עולם און זאגען: סיי-ווי-סיי גיסטו דאך אונז אויף שבת, טא פארוואס גיסטו אונז דוקא פרייטאג פארנאכט און נישט פרייטאג אינדערפריה, מיר זאלען צייט האבען זיך איינצוקויפען און הנאה האבען?..

און די זעלביגע ארימעלייט האבען איצט די זעלביגע טענה צו אונזערע קהלה-גבאים און זאגען: סיי-ווי-סיי גיט איהר דאך אונז קויהלען אויף ווינטער, קענט איהר דאך אונז דאס איצט געבען איידער די פרעסט ווערען נאך שטארקער און נישט סוף ווינטער, ווי איהר טהוט דאס אלע יאהר...

שר של אש.

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאליגען מאגנאטיין לעבען אין ראדאם.

56. פון מלך אביון.

ראכעליא האט געשוויגען, נאר איהרע אויגען האבען געבלישטשעט מיט הייסע פונקען, וואס האבען נאך מעהר דורכגעלעכערט דאס הארץ פון ה' ר. זי האט אבער לאנג נישט געקאנט שווייגען. ה' ר.'ס ווערטער האבען אויף איהר אנ'איינדרוק געמאכט. בעזונדערס האט זי געפיהלט מיט איהר ווייבליכער אינטואיציע, אז מעהר קאן זי שוין דאס שטריקעל נישט אנציהען. ה' ר. איז שעהן, יונג, עלעגאנט. און דערצו זעהר רייך. דאגעגען זי — א געפאלענע פרוי. שוין מעהר קיין אומשולדיג מיידעל. נישט ווייניג מענשען ווייסען דערפון. א שידוך וועט זיין שווער צו קריגען, היינט צו-וואס אזוי פיל רייצען זיך מיט ה' ר.? — האסט א געלעגענהייט — האט גערופען א אינערליכע שטים אין ראכעליא'ס הארץ — נוץ אויס און לאז עס נישט דורך.

ראכעליא האט איהר לאגע אויסגעצייכענט געקענט. האט זי בעשלאסען צומאכען א ריק-צוג. זי האט איבערגעריסען די שטילקייט און אויפגעדעקט די קארטען. זי האט גענומען רעדען, אבער נאך מעהר שטעלען פראגען:

— אבער וואס וועט זיין פון אונזער ליבע? שטעל דיר פאר, אז איך האב דיך ליעב, אבער דו האסט דאך א פרוי און קינדער, וואו זשע וועט די קאץ קומען איבער'ן וואסער?

(ווייטער אויף זייט 4)

אויס יום-טוב — צוריק די וואָכעדיגקייט.

(א פּאָר ערנסטע ווערטער וועגען דער קרן-קימת-אַקציע אין ראַדאָם)

אין דער גראָהער וואָכעדיגקייט, אין דעם איינטאָניגען, מאָנאָטאָנעם און פאַרבענקלאָזען לעבען פון אונזער ראַדאָמער געזעלשאַפטליכקייט איז אַריינגעטרעטען א אויפלעבונג, א אויפמונטערונג. בערך אַ וואָך-צייט האָט איבער אונזער היימישע, יודישע גאַס געהערשט א יום-טוב'דיגע שטימונג. די עצבות הבשות פון די, וואָס יאוש און רעזיגנאַציע פילט אויס זייערע הערצער האָבען אויפגעטרייסעלט. דער כמעט שוין באַלד-פערלאָשענער פינק פון גלויבען און בטחון אויף פאָלק'ס-ערלעזונג, האָט ווידער-אַמאָהל אויפגעשטראַהלט. אפילו די, וואָס שטעהען מיט ביידע פיס אין דער טיף-פערצווייגטער פאָלקס-בעוועגונג און האַלטען פון זיך זעהר שטאַרק און יחוס'ען זיך דערמיט וואָס זיי שטעהען נאָהנט צום היסטאָרישען שפּינדעל-ראָד, וואָס עס וועבט זיך מיט גאָלדענע תכלת פעדים די הערליכע פאָהן פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים.—אפילו די, וואָס בענוגענען זיך בלויז מיט זייערע גענעראַלער-אוניפאָרמען און האַלטען, אַז זייער טיטול-יחוס איז איבער-בענוג, נישט טהוענדיג כמעט שוין גאָרנישט, אַז דאָס דאָזיגע היסטאָרישע ראָד זאָל זיך בעוועגען מיט א וואָס שנעלערען טעמפּאָ—זאָגאַר די האָבען זיך אויפגעכאַפּט פון זייער דרימעל און, דערזעהענדיג אַרום זיך א הוילען און ליידיגען חלל האָבען זיי אויפגעציטערט און גלייכצייטיג שטאַרק זיך פערשעמט.

קיין ראַדאָם איז פאַריגע וואָך געקומען דער תובע, וואָס מאָהנט, קלאַפּט און וועקט די זוהן און טעכטער פון יודישען פאָלק אויסצולייזען דעם באָדען פון דער יודישער היים. וועלכע וואַרט שוין איבער צוויי טויזענד יאָהר צוריק איבערצוגעהן אין די הענד פון אוראַלטען ישראל סבא.

דאָס מאָהל איז אַלס תובע, וואָס מאָהנט דיס דאָזיגען היסטאָרישען חוב, אויפ'ן ראַדאָמער הוריזאָנט ערשיענען די ארץ-ישראל דעלעגאַציע אין די פּערזאָנען פון הרב קוק און דעם גייסטרייכען דיכטער נתן ביסטריצקי.

די דאָזיגע צוויי חשוב'ע של חים האָבען געשפּאָלטען די נידערגעשלאָגענקייט, די אַפּאַטיע, די איין-קאַלטע פערגליווערטקייט פון די ראַדאָמער יודען און זיי אנגעפילט מיט א נייעם רוח חיים. זיי האָבען דערמאָנט און אויפגערודערט דעם היגען יודישען קיבוץ אַריינפלאַנצענדיג אין איהם בוטה, גלויבען אין ליכטיגע אָפּטימיסטישע שפּאַנונגען פאַר זיין צוקונפט פון דער יודישער היים און איהר אויפלייזונג.

אין ראַדאָם איז א יום-טוב געווען.

די פערהאָרעוועטע, די פערזאָרגטע און די מיט שווערע טעגליכע דאגות בעלאַסטעטע האָבען פּלוצלינג דערפיהלט פאַר זייערע טריבע, פּרהשחורה'דיגע אויגען א גרויס שטאַרק ליכט, שבת יום טוב'דיגקייט האָט זייערע דערשלאָגענע וועזענס אַרומגענומען, יענער שבת-יום טוב'דיגער איבעלך, וואָס פערשפּרייט האָט אויף מאָמענטענווייז די שווערע דריקענדע און גראָהע-וואָכעדיגע ווירקליכקייט.

שבת יום-טוב'דיגע זענען געווען די ראַדאָמער יודען אַלע טעג פון דער גאַנצער פאַריגער וואָך. די נביאה'שע שטימען פון די ארץ-ישראל-של חים האָבען כסדר געדונערט און אומאויפהערליך גערופען: יודען, ערוואַכט פון אייער חונה-מעגל-שלאָף, העלפט בויען דאָס לאַנד פון אונזערע אבות, ארץ-ישראל וואַרט אויף אייך!—

אַלע ראַדאָמער יודען האָבען דעם הייליגען רוף דערהערט.

די אקאַדעמיע אין „דאָמאַיפאָשטשי" איז אויסגעפאַלען גראַנדיעז. דער קבלת פנים פאַר די שליחים פון ארץ-ישראל איז געווען גרויסאַרטיג. די רעפעראַטען פון דיכטער ביסטריצקי האָבען בעגייסטערט און געצויגען צו זיך וואָס אַמאָהל אַלץ גרעסערע מאַסען.

טאָג-נאָך-טאָג אין אַן אַנדערער פערזאַמלונג פאַרגעקומען. דיכטער ביסטריצקי האָט ווי א שטורם-ווינד געפּלאַטערט: דאָ אין סוחרים-פעראיין, אין סורוויט, קאַרסאָ, אין די יודישע גימנאַזיע „פּיאַטשאַל וויעדזי", אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אין דער קהלה, אין האַנדווערקער קלוב, און וואו איז ער נישט געווען? אומעטום געדונערט, געוועקט, געשטורעמט, בערופען, געבעטען און געמאָהנט און מאַסען מענשען האָבען צו איהם געשטרומט.

אַלץ איז בעלאַגערט געווען, זעהן און אַלץ איז געווען מיט איהם, פאַר איהם און אַרום איהם.

דיכטער ביסטריצקי האָט געבראַכט אין מויל די בשורה פון אונזערע אַלטע נביאים, וועלכע האָבען נישט אויסגעהערט צוטרומען, און צו בעזינגען דאָס וואונדערבאַרע יודען-לאַנד, פון יענער זייט ירדן, און תמיד געמאָהלען פערספּעקטיווע בילדער וועגען דער גרויסער אַלמענשליכער צוקונפט פון דאָזיגען וואונדערבאַרען לאַנד און פון איהר גיגאַנטישער קולטור, וואָס איז פיעל מיט חסד, יושר און צדק.

ווי א געטרייער און איבערגעגעבענער זוהן פון יודישען פאָלק, ווי א קינד פון אונזער נביאים-פאָלק האָט דיכטער ביסטריצקי מיט מסירות נפש און ביז ממש'דיגער עלית נשמה זיין הייליגער שליחות ערפילט. ער האָט דאָס זייניגע עהרליך און מיט גרויס כונה אָבגעטוהן. און איז אוועק פון אונז, אין אַנדערע יודישע ישובים. איבער אַנדערע שטעדט און שטעדטלעך.

דער שבת-קודש איז אוועק. די רעפעראַטען האָבען אויפגעהערט. די גייסטרייכע רעדעס זענען אנטשוויגען געוואָרען און די באַנקעטען האָבען זיך געענדיגט.

צוריק זענען מיר אריין אין די טעג פון וואָכעדיגקייט, פון חול און פון גראָהער טעגליכער פערהאָרעוועטקייט.

דער פלאַקער פייער פון גרויסען דיכטער ביסטריצקי האָט צעוואַרעמט הערצער, אָנגעצינדען נשמות, האָט אין אונזער שטאָדט איבערגעלאָזט גאָלדענע פייער-פינקען. ער איז אָבער פערשווינדען פון אונז. און כדי די דאָזיגע העלע קרישטאָל-ריינע פלאַמעלעך זאָלען נישט אויסגעהן און זיך נישט פערלעשען — דערצו איז נויטיג א ברייטע און מעכטיגע אַקציע, וועלכע זאָל פאָרזעצען די אנגעהויבענע אַרבייט פאַר'ן קרן קימת מיט א פאַרצעהנפאַכיגער איניציאַטיווע.

די הייליגקייט פון שבת, דער רייץ פון דער יום-טוב'דיגער שטימונג דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס דער גייסט דערהויבט זיך העכער, העכער און שעפּט אין זיך אריין חיות און יניקה פון גרויסע און הייליגע נשמה-ליכטיגקייטען, וועלכע גיבען כח אין דערפריש'ען אויף דאָס ווייטער אויפצוהאַלטען דעם שווערען און'רחמנות'דיגען דראַנג פון די האַרטע, אונבויגזאַמע, און ערדיש-טרוקענע וואָכעדיגע טעג. שבת דאָס איז די נשמה פון דער וואָכעדיגקייט. דער אויפהאַלטונגס-כח אינ'ם גרויסען געראַנגעל, אין דעם

שפּאַרזאַמע
ווירטענס
בענוצען נור

פרישע
פלאַנצען-פּוטער
סינאַי

מילדען קאמפף פאר דער עקזיסטענץ פון „איך“, פון „מ־ר“ און אלע טעג פון דער וואך.

ס'איז א גליק, וואס די זעקס וואכענטעג ליגען צווישען צוויי שבת־בריקען. די ליכט־גלענץ פון מעריב און דער פייער־זאהל פון מזרח לעכערען דורך די טריעב־פערוואלקענטע און די פון ליים הארט־געקנעטענע ווירקליכקייט.

יא, די ליכט־פאקעלען פון שבת־יום־טוב זענען דא. דער גרויסער משורר ביסטריצקי האט צוגעגאסען בו מייל אין דער מנורה פון דער יודישער פאלק'ס־נשמה. די וואכעדיגקייט שטארקט זיך אבער. איבער דער גראהער און פערבלאסטער ווירקליכקייט וואקסען אויס שפיציגע בערגער. דער וועג ווערט שווערער, די שטימונג טריבער, און דער אינערליכער, פריידיגער, גייסטיגער אויפברויז—קיהלער און קעלטער. איבער די האריזאנטען פון יודישען גלות־לעבען, בלאזען ווינטען, יאגען וואלקענס, וועלכע לעשען און פערנעפלען די שבת־ליכט.

יעדער איינער וואס איז ערשט מיט א פאר טעג צוריק געווען ענטוזיאסטיש געשטימט, בעגייסטערט און בעפליגעלט פון פאנטאזיע, פון א רוח נבואה פארן ליכטיגען עתיד פון אונזער יודישער נאציאנאלער היים — דער זעלבער קעהרט זיך היינט אום צו דער וואכעדיגקייט, צו זיין בעשעפטיגונג, צו זיינע טאג־טעגליכע דאגות. ער ווערט פערשלונגען אינ'ם ווירוואר, אינ'ם קאך־קעסעל, וואו ס'ווערען צעשמאלצען און איבערגעגאסען די עקזיסטענצן פון היי־שעה. דער דאזיגען תמימות'דיגען יוד, וועלכער שטרעבט און הערט נישט אויף צו חלומ'ען און צו האפען אויף דער אויסלייזונג פון ארץ־ישראל, נאר די טרדות הזמן פערטעמפען איהם און שלינגען איהם איין אין א ים פון שטענדיגער זארג.— דעם דאזיגען יוד דארפט מען אבער ווייטער וועקען, רופען און אויפמונטערען. ער וועט ווייטער קומען. דער יוד איז ווייטער בערייט בכל לבבו צוגעבען און צו לייסטען אויף וויפיעל זיינע כחות ערלויבען איהם נאר. דער דאזיגער עהרען־יוד וועט זיך געוויס אברופען אויף אלע ווענדונגען. ס'דארפען זיך נאר געפינען די, וועלכע זאלען איהם דערמאנען און רופען. און דאס לעצטע איז ווירקליך בעלאנגען אן די פיהרער, אן די לייטונג פון דער היגער ציוניסטישער בעוועגונג. אין די, וועלכע שטעהען אין דער שפיץ פון דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

צו די דאזיגע געעהרטע פיהרער ווילט זיך זאגען: רבותי, איהר האט וועניג געטוהן פאר די ציוניסטישע אינטערעסען, איהר האט טאקע א גוטען ווילען, אבער וועניג מעשים — און צו א טייל פון זיי: מורי ורבותי. מעדאלען איז טאקע שעהן און פארנעהם, אבער נאר פאר פערדיענסטען, פאר טיכטיגע ארבייט און פראדוקטיווע לייסטונגען, באנקעטען־ציוניסטען קאן יעדער איינער זיין, מיט בלויז האלטען בעגריסונגען. און מיט פראזאלאגירען שעהנע ווערטער קאן מען נאך נישט יוצא זיין. אנפיהרער זיין און צוגלייכער צייט ווארפען די אויספיהרונג'ס־ארבייט אויף אנדערע, און צו־רעכענען די טיטולען אויף אייגענעם חשבון. איז נאך גאר און גאר נישט קיין יושר, צו קומען בלויז אויף שמחות און אויסצייכענען זיך מיט פריהער צוגעגרייטע און אויסגעלערענטע טאסטען וועט מען די אקציעס פאר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל נישט שטארקער מאכען. די יום־טוב'דיגע שטימונג איז אוועק און די גראהע וואכעדיגקייט האט פערנומען איהר ארט. ניין, רבותי, מיט'ן מאמענט, וואס איהר טראגט אזוי שטאלץ אייערע נאציאנאלע יחוס־בריף, האט איהר אויף זיך גענומען א דאפעלטע אחריות און איהר זענט פערפליכטעט נאך מעהר ווי אלע אנדערע אינטענסיווער און מיט מעהר מסירות נפש צו ארבייטען לטובת ארץ ישראל. מיר, פון אונזער זייט האלטען נישט פון דעם כלל: מעהר כבוד, ווינציג ארבייט, פערקעהרט, אונזער לאזונג איז: מעהר כבוד — מעהר ארבייט און מעהר פעראנטווארטליכקייט.

דער אנהויב פון דער קרן־קימת־אקציע, וועלכער איז געמאכט געווארען מיט אזא גרויסען פערנעהם און מיט אזא קאלאסאלען טעמפא, דארף זיין דער אנזאג, דער סיגנאל פון א גרויסער אונטערנעהמונג, אין וועלכער ס'זאל פליסען די גרעסטע מאס ענערגיע און דער ריהרעוודיגסטער, אימפולסיווסטער ווילענס־קראפט, וואס זאל פערקערפערט ווערען מיט רעאלקייט און גרויסע ווירדיגע און טיכטיגע מעשים. די שטאדט וועט זיך געוויס נישט מונע זיין און יעדער איינער, ביי וועמען ס'קלאפט דער נאציאנאלער געפיהל און וועלכער גלויבט נאך אין דעם תחיית המתים פון יודישען פאלק, וועט ביישטראגען אין דער גראנדיעזער זאמלונג פון ק. ק. ל. וואס איז דער נאציאנאלער פאנד אויף אויסצוקויפען און אויסצולייזען די ערד פון א״י פון פרעמדע הענד.

דעם ערשטען ביישפיעל דארפען טוהן די אנפיהרער, די אין דער שפיץ־שטעהענדע פון דער ציוניסטישער בעוועגונג אין ראדאם. זאלען זיי מקדיש זיין צייט און ווילען און אנטייל נעמען בפועל ממש,—בלויזער אנטייל איז וועניג,—דעם מאהן פרויכען זיי געבען און זייער דעוויז דארף זיין: מעשים און ווידער אמאהל מעשים.

זאלען זיי געהן, די מיט שליפעס־בעהאנגענע, פון הויז־צו־הויז און פון שטוב צו שטוב און פארזעצען די הערליכע התחלה פון דיכטער ביסטריצקי. אנדערע וועלען נאכטוהן זייער ביישפיעל און זעקלאדירען זייער מיט־ארבייט אין די גרויסע אקציע וועט געקרוינט ווערען מיט ערפאלג.

אויב אנדערע פעלקער האבען שוין די זכיה צו פונאנדערטיילען די אויסצייכנונגען פון די „מיליטארי ווירטוטיס“ און „רעסטיטוטעס“, קאנען מיר יודען אבער, ליידער, דאס נאך נישט בעווייזען. צו־וועניג האבען מיר פארלויפיג נאך ערווארבען און צו דעם פייערליכען מאמענט פון טיילען „נאגראדעס“ כיבודים און מעדאלען, איז דערווייל נאך א ביסעלע ווייט. ביי אונז איז עס אנדערש, דוקא די גרויסע, די „גענעראלער“, די, וואס שטאצירען מיט זייערע יחוס־טיטולען ברויכען זיין די ערשטע זעלנער, די ערשטע קעמפער אויף דער פאדערשטער פאזיציע, כדי מיט זייער אויטאריטעט מיטצורייסען פיעל אנדערע.

די ראליע פון די דאזיגע חשוב'ע הערן ענדיגט זיך נישט ביי באנקעטען און בעגריסונגען, אדרבה, דאן ערשט הויבט זיך אן זייער ארבייט, וועלכע ברויך זיך ציהען אפילו דאן, ווען די יום־טוב'דיגע שטימונגען און פייערליכקייטען לאזען זיך אויס און עס הויבט זיך צוריק אן די וואכעדיגע טעג, די איינפאכע, פשוט'ע ארבייטס־טעג פון דער גראהער אלטעגליכקייט.

אונזער וואכעדיגקייט דארף דינען אלס הפסקה פון איין שבת צום צווייטען, אבער אין משך פון די וואכעדיגע הפסקה־טעג ברויך עפעס ווייטער געטוהן און געארבייט ווערען צום צווייטען שבת און בכלל מעגליך מאכען נייע ערפרעהענדע פייערליכקייטען.

דאן ווען ס'וועט פערווירקליכט ווערען „כל המכין בערב שבת יאכל בשבת“ איז די שטימונג פון שבת קודש א שטארקערע און די שמחה א גאנצע, א עהרליכע, א הייליגע, א ריין מענשליכע און א אידעאלע.

א ראדאמער ציוני.

(סוף פון זייט 2)

— איך וועל זי גט'ען די פערערעטערין — איז ה' ר. אויפגעשפרונגען א דענערווירטער פון כעס אויף זיין פרוי און גלייכצייטיג פון גליק, וואס ער האט געהערט פון ראכעליא, אז זי האט איהם ליב. — איך וועל זיך פון איהר בעפרייען און מיר ביידע וועלען חתונה האבען. איך וויל זי מעהר נישט קאנען, זאל זי געהן צו די ארעסטירטע לייטענאנטען.-

— ה' ר, הער, איך וועל זיך ניט קרעמפירען. איך וועל דיך נאר פרעגען, פון וואנען וועסטו זיכער זיין, אז אויך איך וועל דיך נישט פערראטען?

—איך בין זיכער, דו טועסט עס קיינמאהל נישט טוהן—

—דו ווייסט דען מיינע אלע געהיימניסען— האט ראכעליא געפרעגט און דערביי זיך ווילד צעלאכט.

—איך ווייס, איך ווייס אלעס—

—וואס ווייסטו?—

—איך ווייס. סאליע איז דיינע א פריינדין איהר ביידע האט ראמאניסירט מיט עסטרייכישע אפיצירען. סאליע איז פערפיהרט געווארען, זי איז יעצט ארויס פון וויענער קליניק און דו...

— און וואס דו. . רעד ווייטער, קרעמפיר דיך גארנישט.

—איך מיין, אז דו ביסט ארויס גאנץ—

—ס'איז נישט אמת— האט ראכעליא, אראבלאזענדיג די אויגען, געשאקעלט מיט'ן קאפ — איך בין שוין נישט פון יענע אומשולדיגע מיידליך, פון וועלכען דו חלומ'סט... איך אך בין פערפיהרט געווארען. און דו געוויס שטרעבסט צו אן ערליך, ערענסטליך יודיש מיידעל.—

—איך ווייס אלעס, ראכעליא, דו ביסט געווען א מיידעל, נישט קיין פרוי און נישט קיין [illegible]. ביסט נאך עפילו היינט אומשולדיג. ביסט אדורכגאנגען זעהר פיל אין דיין לעבען. די־

„איצט שטארב איך רוהיג דעם מלאך המות"

האט א ראדאמער ארימע יודישע פרוי ערקלערט נאכ'ן אבגעבען א גנבה פון פאר 30 יאהר.

צו א היגען סוחר איז די טעג אריינגעקומען א עלטערע פרוי און איהם געבעטען, אז ער זאל בײ איהר צונעמען 150 זל. וואס זי איז איהם שולדיג א חוב.

דער סוחר האט זיך אבער נישט געקאנט דערמאנען ווען ער זאל דער דאזיגער ארימער אידענע האבען געבארגט געלד, אדער סחורה. אין די ביכער בײ איהם איז א הר נאמען אויך נישט געווען פערשריבען און ער האט דעריבער נישט געקאנט פערשטעהן, וואס דא קומט פאר. אפשר א משוגענע? ווער גיעט דאס „היינטיגע צייטען" אב חובות וועלכע מען מאהנט גארנישט בײ איהם?

באלד אבער איז איהם קלאר געווארען, אז ער האט פאר זיך נישט קיין משוגענע נאר א מענש, וואס וויל האבען א ריינעם געוויסען און זיך בעפרייען פון א פלעק, וועלכען איהר נשמה קאן נישט פערטראגען.

די אידענע האט דערצעהלט פאלגענדעס:

מיט 30 יאהר צוריק בין איך געווען א דיענסט בײ אייער פאטער אין שטוב. איהר מיך דערקענט נישט, איך אייך אבער געדענק גוט. איהר זענט נאך דאן א קליין יונגעלע געווען. אין יענער צייט איז אין שטוב פערלוירען געווארען 50 רובעל. אייער פאטער האט דאס געלד ארומגעזוכט און נישט געקאנט געפינען. מען האט דעמאלט חושד געווען פערשידענע מענשען אין דער גנ׳בה. מיך אבער האט מען נישט חושד געווען, ווייל מ׳האט מיך געקענט פאר אנ׳עהרליכע. אין אמת׳ען אבער האב איך געהאט צוגע׳גנב׳עט די 50 רובעל. געווען אזא שלעכטע שעה. כ׳האב מיך געלאזט אנרעדען פון עפעס א בייזען געדאנק און האב דאס געלד צוגענומען דאס געוויסען האט מיך באלד גענומען פלאגען און פייניגען, כ׳האב קיין רוה נישט געפונען. עס איז אבער מיר קיינמאהל נישט געלונגען צונויפזאמלען א געהעריגע סומע און עס אבצוגעבען אייער פאטער. איך האב חתונה געהאט, דער דלות איז פון מיר נישט אוועקגעטרעטען. קיינמאהל קיין שטיקעל ברויט נישט געהאט. מיינע קינדער האבען געהונגערט. ס׳איז דעריבער נישט געווען וואס צו טראכטען וועגען דיין מאכען מיין געוויסען פון יענעם פערברעכען, הגם אין די אווענדען, אויפ׳ן געלעגער און ווען קיינער האט נישט געזעהן האב איך מיינע אויגען אויסגעווייגט פאר חרטה.

מיינע קינדער זענען אונטערגעוואקסען און אוועק קיין אמעריקא. כ׳האב פון זיי דערהאלטען 15 דאלאר. ס׳האט אלזא געשלאגען די שעה. אז איך זאל מיין נשמה ראטעווען. אייער פאטער לעבט שוין נישט. דעריבער זענט איהר דער יורש, בעט איך בײ אייך צוצונעמען בײ מיר 150 זל. פאר יענע 50 רובעל.

דער סוחר האט די פרוי בערוהיגט פערזיכערט איהר, אז די משפחה איז איהר זיכער מוחל. זי האט אלס דיענסט געארבייט זעהר שווער און געטריי, מיט יעדען מענשען קאן זיך מאכען א מכשול און דעריבער דארף די פרוי האלטען פאר זיך די 150 זל. און זיך דערמיט איינארדנען אויף ווינטער מיט א ביסעל האלץ און ווארימע שיך. אדער פערטיילען עס אליין צווישען ארימע.

די פרוי האט פון קיין זאך נישט געוואלט הערען און ערקלערט, אז זי וועט נישט ארויסטרעטען פון שטוב ביז דער סוחר וועט בײ איהר נישט צונעמען די 150 זל. און איהר פערזיכערען, אז ער וועט דאס געלד צוטיילען אין גלייכע חלקים צווישען אלע יורשים, כדי זי זאל וויסען זיך זיכער אז זי האט געדעקט דעם שאדען יושר׳דיג.

דער סוחר האט בײ איהר צוגענומען 150 זל. און פערזיכערט, אז ער וועט דאס געלד אבגעבען די יורשים.

די פרוי איז אוועק א גליקליכע און ערקלערט. אז איצט קאן זי שוין רוהיג און פריי בעגעגנען דעם מלאך המות.

דאס בעסטע שפייזעפעטס
צום
בראטען, פרעגלען און באקען
איז „פאטאקאל"

די בעסטע
פלאנצען-פוטער
„פאטאקאנא"

דאס בעסטע
שפייז-אייל
„פאטאק"

אלץ אונטער דער שטרענגער השגחה
פון דעם בענדינער ראבינאט.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

נאר א דאקטאר האט זיך איהם פטור וואלט

איז דוקא מיט צוויי ווייבער צו

פאר זיינע אפעטיטען האט מען איהם געהייסען מוחל זיין אין חד-גדיא, נישט מעהר ווי אויף אנדערהאלבען יאהר.

אין ראדאמער קרייז-געריכט איז די טעג בעטראכט געווארען א אינטערעסאנטער פראצעס.

דער בעל-דבר, ארום וועלכען ס׳האבען זיך געפיהרט די געריכט׳ס-פערהאנדלונגען איז געווען א געוויסער וויקטאר אלעקסאנדער מושינסקי, איהם האט דער בעשולדיגונ׳ס-אקט פארגעווארפען, אז ער פראקטיצירט אלס דאקטאר אויף א נישט געזעצליכען און נישט-ערלויבטען אופן. דערצו איז זיין בעשולדיגונג בעשווערט געווארען, וואס ער האט געהייראט צוויי מאהל און איז אזוי נאך אין דער זעלבער צייט געווען א מאן פון צוויי פרויען.

ווי אזוי דער דאזיגער „העלדישער" הברה-מאן האט זיך אזוי לייכט דערשלאגען צו אזא קאריערע, נישט אויסשטעהענדיג קיין חבלי לידה, וואס אנדערע סטודענטען און נאך דערצו בײ-וויזען צו שליסען צוויי שידוכים—וועגען דעם איז פערהאן א גאנצע געשיכטע, וועלכע מיר געבען טאקי דא איבער.

מושינסקי איז קיין ראדאם געקומען נאך אין יאהר 1922, ווזו ער האט זיך בעקענט מיט א היגע קריסטליכע פריילין א געוויסע וו. ב. ער האט זיך פאר זיין סימפאטיע, ווי אויך פאר איהר פאמיליע פארגעשטעלט אלס סטודענט אויף מעדיצין פון לעצטען קורס. די בעקאנטשאפט האט קוים געדויערט דריי מאנאטען און דאס פארל האט גענומען „שלוב". דאן האט מושינסקי, וועלכער האט אין דער ווירקליכקייט געמאכט קוים 6 גימנאזיאל-קלאסען, דערהאלטען פון איינעם א געוויסען מיל פון ווארשא א נאכגעארבייטען דאקטאר-דיפלאם.

האבענדיג דעם געפעלשטען דיפלאם איז דער „באן דאקטאר" אויפגעפאהרען

נע ערשאהרוגען האבען דיר געעפענט די אויגען. טאקי דערפאר, וואס האסט זיך שוין אנגעזעטיגט פון לעבענס-גענוס, שטרעבסטו צו א רוהיג, אנשטענדיג און ערענטליך לעבען. דו האסט חרטה אויף דיין פערגאנגענהייט. איך מיין, און טאקי דאס גיט מיר די גאראנטיע, אז דו וועסט זיין א געטרייע און עהרליכע פרוי. דאנעגען מיין בעוואוסטע פרוי איז שוין א פערפאלענע. זי האט זייענדיג א פרוי און א מוטער אנגעהויבען פון דעם, וואס דו האסט אנגעהויבען מיידעלוויין און וועלכע איז שוין פערפאלען. צו איהר איז שוין קיין רפואה נישטא. איבריגענס, האב איך אינגאנצען צו איהר מיין הארץ פערלוירען. איך האס זי, איך האב זי פיינד. רו, נור דו, האסט בײ מיר פערנומען איהר פלאץ און דיך בעגעהר איך מיט מיין גאנצע נשמה.

די דאזיגע ראמאנטישע רייד זענען פלוצלינג געשטערט געווארען. צום טישעל זענען אומגעריכט צוגעקומען דער ה׳ ב. מיט סאליע. זיי זענען געקומען פון א צווייטען קאבארעט און מ׳האט זיך אויף ס׳נײ גענומען חיילען צוזאמען אין איין געזעלשאפט.

(פארזעצונג קומט)

קיין וויעלונסק און דארט אנגעהויבען זיין מעדיצינישע פראַקטיק.

אַבזייענדיג אין וויעלונסק אַ געוויסע צייט, האָט מען זיך, אַ פּנים, דערוויסט פון זיין „הויכער" אוניווערסיטעט-בילדונג. דער דאָרטיגער אויספאָרשונג'ס-ריכטער האָט צו זיך פערבעטען אַלס „זשוב'ען" גאסט דעם „פאַן-דאָקטאָר" און נאָכ'ן געשפּרעך, וואָס זיי האָבען געהאַט צווישען זיך, האָט דער ריכטער איהם געהייסען אַבשטעלען אין ארעסט. אויפ'ן וועג צום ארעסט-הויז, איז דער פאַן דאָקטאָר מיט דעם פּאָליציאַנט אַבגעטרעטען אויף דער פּאָסט און דאָרט, איינשלעפערענדיג די וואַכזאַמקייט פון פּאָליציאַנט איז דער „הערר דאָקטאָר" ארויס פון פּאָסט אויף, אַריינשפּרונגענדיג אין אַ אויטאָבוס, וועלכער איז גראַד געגאַנגען קיין ווארשא, איז ער נעלם געוואָרען.

אין ווארשא זייענדיג האָט ער זיך געטראָפען מיט זיין „פערזאָרגער" טיל, וועלכער האָט איהם אויף ס'ניי ארויסגעגעבען אַ צווייטען דאָקטאָר-דיפּלאָם מיט אַ לעגיטימאַציע, אָבער דאָס מאָהל שוין נישט אויפ'ן פריהערדיגען נאָמען, נאָר אויפ'ן נאָמען וויקטאָר סטאַנאָוושיק.

דער „פאַן דאָקטאָר" פּערקירעוועט דאַן זיין וועג אין צווזמירער קרייז, בעזעצט זיך אין אַ אונבעקאַנט ווינקעל ערגיץ, מיט'ן נאָמען אשיעק, און קלאַפּט אויף אַ שילדעל איבער דער וואָהנונג „דאָקטאָר וויקטאָר סטאַנאָוושיק".

דער „הערר דאָקטאָר" וואָלט זיכער געמאַכט אַ גאָלדענע קאַריערע. האָט איהם אָבער אומעטום פערפאָלגט אַ פאַטום, וואָס האָט אויף צו להכעיס דוקא איהם געוואָלט דעמאַסקירען. נאָכ'ן אָבזיין אין אשיעק עטליכע הדשים האָט ער זיך ווידער בעקענט מיט איינע אַ פרל. י. ב., וועלכע איז איהם אַזוי ווייט געפעלען, אַז ער האָט אַזש מיט איהר חתונה געהאַט. נישט לאַנג איז איהם אָבער בעשערט געווען צו געניסען דאָס גליק פון דער צווייטער פרוי, ווייל די ערשטע פרוי, גע וואויר ווערענדיג פון זיין נייעם וואוינאָרט האָט זי איהם מזכיר געווען אין דער פּאָליציי. דער „הער דאָקטאָר" איז ארעסטירט געוואָרען און עס איז פערפיהרט געוואָרען אַנ'אויספאָרשונג, וועלכע האָט געפינען איהר עפילאָג אין היגען קרייז-געריכט.

דאָס געריכט בעקענענדיג זיך מיט אַלע אומשטענדען און פּרטים האָט ארויסגעטראָגען אַ אורטייל, לויט וועלכען וויקטאָר אַלעקסאַנדער מושינסקי איז פערמשפט געוואָרען אויף צוויי יאָהר תפיסה, נאָר נאָכ'ן אָנווענדען די אַמנעסטיע איז איהם צוגע'פסק'ענט געוואָרען אנדערטהאַלבען יאָהר.

דער פערמשפט'ער „פאַן-דאָקטאָר" האָט אַ חוץ דעם יעצטיגען פּראָצעס נאָך אַ צווייטען פּראָצעס, וועלכער דאַרף פאָרקומען אין לאָדזער קרייז-געריכט נאָך היינטיגען חודש.

לעבהאַפטע דעבאַטען אין שט.-ראַט.

צי וועט אריינגעזעצט ווערען אין מאַגיסטראַט אַ רעגירונג'ס-קאָמיסאַר?. די שטאָדט-איינצונעמען ברענגען 3000 זל. איינקונפט אַ חודש — אויפקלערונגען וועגען די מאַגיסטראַט-וועקסלען

ווי מיר האָבען שוין געשריבען אין פאָריגען נומער פון אונזער צייטונג איז די לעצטע זיצונג פון היגען שטאָדט-ראַט געווען אַ אינטערעסאַנטע און געהאַט צו פערצייכענען שטורמישע מאָמענטען מצד דער רעכטער גרופּירונג וואָס שטעהט אין אָפּאָזיציע צום היינטיגען שטאָדט-ראַט. דער צענטראַלער פונקט פון טאָג-אָרדנונג איז געווען די הלוואה-פאָרשלאָגען. דער פּרעזידענט גזשעטשאַראָווסקי האָט רעפערירט די בעדייטונג פון די הלוואה פון 11 מיליאָן 860 טויזענד זלאָטעס, וועלכע ווערט גענומען אין די מלוכה'שע ווירטשאַפטס-באַנק. דער פּרעזידענט ערקלערט, אַז די דערמאָנטע באַנק האַנדעלט דאָ אין נאָמען פון דער רעגירונג, וועלכע איז יעצט געווען געצווינגען די פיער שטעט (ראַדאָם, טשענסטאָכאָוו, לובלין און פּיעטרקאָוו), אַז זיי זאָלען ארויס פון דער שווערער פינאַנציעלער סיטואַציע, וועלכע זענען ענטשטאַנען צוליב די בעקאַנטע אינוועסטיציע אָבמאַכען מיט דער אַמעריקאַנער געזעלשאַפט „אולען".

לויט די אויספיהרונגען פון פּרעזידענט ווערט די דאָזיגע הלוואה ערטיילט פאַר ראַדאָם צוגלייך מיט די איבריגע שטעדט אינטער אַ גאַנצע רייהע בעדינגונגען. צווישען אנדערע איז פערהאַן אַ הויפּט-תנאי, אַז די דאָזיגע שטעדט זאָלען פיהרען אַ אונבעדינגטע, העכסט שפּאָרזאַמע ווירטשאַפטליכקייט און, אַז די דאָזיגע סאַנאַציע-הלוואה זאָל פערווענדעט ווערען אויף דעם בעשטימטען צוועק. די רעגירונג איז געקומען צו הילף די שטאָדט ראַדאָם אין אַ זעהר קריטישען פינאַנציאַנעלען מאָמענט און בכדי ס'זאָלען אויסגעמיטען ווערען עווענטועלע איבערשרייטונגען מוז די שטאָדט-פערוואַלטונג מסכים זיין אויף אַ קאָנטראָל פון אַ ספּעציעל דעלעגירטען אויפזעהער מצד דער מלוכה'שער ווירטשאַפטס-באַנק.

דערביי נעמט אַ יוגרט אין נאָמען פון דער ענדעקישער פראַקציע ה' גאַיעוויטש וועלכער ערקלערט, אַז זיין פראַקציע וועט שטימען פאַר'ן פאָרשלאַג פון דער הלוואה, ווייל יעצט האָט ער די ערשטע גאַראַנטיע, אַז די הלוואה וועט פערנוצט ווערען אויף דעם געוואונשענעם ציעל, בעמערקענדיג אין אכט, וואָס עס וועט זיצען אַ קאָנטראָלער.

דער הלוואה-פאָרשלאָג פון די 11 מיליאָן 860 טויזענד זלאָטעס, וואָס וועט אויסגעצאָהלט ווערען אין משך פון 29 יאָהר ווערט איינשטימיג אנגענומען.

אויך דער צווייטער קורץ-טערמיניגער הלוואה-פאָרשלאָג פון 40 טויזענד זלאָטעס איז איינשטימיג אנגענומען.

נאָכ'ן אקצעפּטירען די הלוואות מאַכט ראַטמאַן ביעלסקי (רעכטע) אַ אנפראַגע מכח דעם וואָס האָבען זיך לעצטענס בעוויזען וועקסלען אויסגעשטעלט פון מאַגיסטראַט, אָדער סורזשאַספּ... אין די צייט ווען דעם מאַגיסטראַט איז נישט ערלויבט אַליין אויסצושטעלען אייגענע וועקסלען אָהן דעם וויסען און הסכם פון שטאָדט-ראַט. דערויף ערקלערט פּרעז. גזשעטשאַראָווסקי, אַז די וועקסלען אויסגעשטעלט פון מאַגיסטראַט שטיצען זיך אויף אַ בעשלוס פון שט.-ראַט וועלכער איז זיינער צייט אנגענומען געוואָרען בעת ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען בויען די ברייטע מאַגאַזינען. בנוגע די וועקסלען פון סודקאַמפּאַט האָט אנגעגעבען אויפקלערונג דער דירעקטאָר פון סוד-פּאַסאַזש, ה' ראַדאָמסקי, אַז נישט סודאַספּאַט האָט אויסגעשטעלט די וועקסלען, נאָר די פערקויפס-ביוראָ פון דער דערמאָנטער פאַבריק ווייל ס'איז ערלויבט אויסצושטעלען אייגענע וועקסלען.

ביים באַהאַנדלען דעם פונקט וועגען אויסדעגולירען דעם אויפגאַ-פערקעהר אויף די גאַסען פון שטאָדט, איז פאָרגעלייגט געוואָרען אַ אינטערפּעלאַציע אין נאָמען פון די רעכטע ראַטמענער, וועלכע פרעגען-אָן: היות אין משך פון עטליכע וואָכען קורסירען איבער'ן שטאָדט אויטאָבוסען, וועלכע זענען פערזעהן מיט'ן מאַגיסטראַט-הערב און לויט ווי די פּרעסע מעלדט נייט, זאָל דאָס זיין אַנ'אייגענטום פון דער שטאָדט, על כן פרעגען זיי, צי די דערמאָנטע אויטאָס זענען ווירקליך דאָס אייגענטום פון דער שטאָדט, און, צי די הכנסות וואָס זיי ברענגען געהען אריין אין דער שטאָדט-קאַסע. אויב יאָ, אויף וואָסערע בעדינגונגען און אויף וועלכען רעכטליכען יסוד איז דער דאָזיגער אינוועסטיציע-רעפאָרם איינגעפיהרט געוואָרען.

די אַלע פראַגען ווערען בעענטפערט דורך פּ' וז. ה' גזשעטשאַראָווסקי, וועלכער זאָגט, אַז די שטאָדט-פערוואַלטונג האָט טאַקע איינגעקויפט צוויי אויטאָבוסען אָהן וויסען פון שטאָדט-ראַט, אַנערקענענדיג דאָס פאַר אַ נוצליכע און גוטע טראַנזאַקציע. די אויטאָבוסען האָבען פאַר איין חודש אריינגעבראַכט 3000 זל. ער בעט אַלזאָ יעצט דעם שטאָדט-ראַט ער זאָל די דאָזיגע קניה אקצעפּטירען, און בעפולמעכטיגען דעם מאַגיסטראַט צו קויפען נאָך 6 אויטאָבוסען, בעסערע. אויף דעם איז ניט מסכים די ענדעקישע פראַקציע, און עס ענטוויקלען זיך לעבהאַפטע דעבאַטען. ראַטמאַן גאַיעוויטש ערקלערט, אַז דער שטאָדט-ראַט איז געשטעלט געוואָרען פאַר אַ געשעהענע פאַקט און אַזאַ טאַקטיק מצד דעם מאַגיסטראַט איז אונערהערט. ער פרעגט, אויף וואָס איז אַ שטאָדט-ראַט און אויף וואָס עקזיסטירט אַ פינאַנץ-קאָמיסיע. היינט האָט מען געקויפט צוויי אויטאָבוסען, מאָרגען וועט מען קויפען 6, איבערמאָרגען וועט מען קויפען אַראָפּלאַנען, טראַמוואַיען און אַלץ אויף אייגענע הענד, אָהן אַ קאָנקורס, און אָהן אַ בעשלוס פון שטאָדט-ראַט. דאָס איז, רופט אויס ראַטמאַן גאַיעוויטש, אַ אונערהערטע און סקאַנדאַליעזע ווירטשאַפט.

נאָך דער דיסקוסיע ווערט אויפ'ן פאָרשלאַג פון פּרעזידענט געקליבען אַ קאָמיסיע, וועלכע בעשטעהט פון 4 פּערזאָן צווישען זיי דער יודישער ראַטמאַן קאָנליאַר, וועלכע האָט די אויפגאַבע צו ערלעדיגען די אויטאָבוסען-פראַגע.

צווישען די פרייע פאָרשלאָגען ווערט אויך אינטערפּעלירט, פאַר וואָס דער מאַגיסטראַט האָט לעצטענס פונאַנדערגעשיקט „נאַקאַזען" וועגען אַ ספּעציעלען אָבצאָהל פון גרויסע וואָהנונגען צו אזעלכע, וועלכע זענען לויט'ן סטאַטוט פריי פון אַזאַ אָבצאָהל, און פאַר וואָס דער מאַגיסטראַט פאָדערט פון די וועלכע דערלאַנגען רעקורסען אויף דעם אַ בעזונדערען סטעמפּעל-אָבצאָהל, וואָס איז אונבעגרינדעט.

נאָך אַ בעראַטונג ערקלערט דער מאַגיסטראַט, אַז די אַלע שוין צוגעשיקטע נאַקאַזען ווערען אָבגערופען און אנולירט. דער סטעמפּעל-אָבצאָהל פון די רעקורסען אָבגעבען ווערען צוריקגעקערט ווערען. אין דער גאַנצער ענין וועט נאָך אַ מאָהל בעטראַכט ווערען.

Od wielu lat już istniejące
Biuro Próśb TŁOMACZEŃ — i — PZEPISYWAŃ
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.
USKUTECZNIA
Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych oraz rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych.
KORESPONDENCJA HANDLOWA
i nadal, jak w latach ubiegłych ZAŁATWIA
WYKUPYWANIE PATENTÓW NA ROK 1929.

אויפרוף פון האנדווערקער-פאטראנאט אין ראדאם.

חברים האנדווערקער!

ווי בעקאנט, עקזיסטירט ביי אונז אין שטאט א פאך-קורסען-שולע פאר לערן-יונגלעך. אין דער דערמאנטער שולע איז אויפגעשטעלט געווארן א פאטראנאט פון האנדווערקער-פארשטעהער. דער פאטראנאט האט זיך בעקענט מיט'ן פראגראם און מיר, אלס די געוועהלטע פארשטעהער פון פאטראנאט, גיבען אייך איבער, אז די קורסען זענען א נוציגע זאך אין היינטיגען לעבען פאר דעם מייסטער בכלל און פאר'ן לערן-יונגעל בפרט.

מיר וועלען אייך בעקאנען מיט איינינע אויפגאבען. נעמליך: 1) דער מייסטער וועט זיין צופרידען, אז דאס לערן-יונגעל וועט מוזען געהן אויף דער לערן אויף א בעשטימטע צייט. ד"ה לויט'ן געזעץ אויף 3 יאהר מיט'ן בעדינג, אז דער מייסטער מוז זיך פערפליכטען דאס לערן-יונגעל נאך די 3 יאהר אויסצושטעלען אלס געהילף-געזעל. דעם מייסטער איז נישט ערלויבט אנצונעמען א לערן-יונגעל אהן וויסען פון פאטראנאט און דעם לערן-יונגעל וועט נישט ערלויבט זיין צופישען דאס ארט אהן וויסען פון פאטראנאט. 2) דאס לערן-יונגעל וועט מוזען זיין אויף דער לערן 3 יאהר און מוז זיך אונטערווארפען אונטער די בעשלוסען, למשל ווען א יונגעל וויל געהן צו א שניידער, שוסטער אדער טישלער מוז ער קומען צום פאטראנאט און מעלדען, אז ער וויל זיך לערנען דאס, אדער יענעם פאך און, אז ער וויל געהן צו דעם, אדער יענעם מייסטער, דאן מוז קומען דער פאטער, אדער אפיטרופּ מיט'ן מייסטער צום פאטראנאט און דא'רט שליסען דעם קאנטראקט אויף 3 יאהר. במשך די גאנצע 3 יאהר ליגט א חוב אויפ'ן פאטראנאט צוזעהן אז דאס לערן-יונגעל זאל נישט בע עוולה'ט ווערען. קיין שום מייסטער וועט נישט טארען צונעמען קיין לערן-יונגעל אהן א בעשטעטיגונג, אז ער האט געענדיגט ביים פריהערדיגען מייסטער. דער פאטראנאט מוז אלע מאהל קאנטראלירען צי דאס לערן-יונגעל לערענט זיך גוט דאס פאך.

דאס איז איין חעגען פאך גופא. יעצט איז נויטיג צוציסען נאך א זאך, און אט וואס: צו יעדען א געהילף געזעל דארף דאס יונגעל קאנען נישט בלויז דאס פאך, נאר ער מוז אויך געהן בעזוכען די קורסען אויף דער פאך-שולע און ער מוז זיך לערנען שרייבען, צייכענען און אז. וו. פון דער פאך-שולע דארף יעדעס לערן-יונגעל בעקומען א דיפלאם פון שרייבען און א דיפלאם פון פאך.

ווייטערדיגע ערקלערונגען וועלען מיר איבערגעבען, ווען איהר וועט קומען אויף אונזערע פערזאמלונגען, וואס מיר וועלען איינארדנען.

חברים האנדווערקער, ס'ליגט אויף אייך א חוב צו בעפרייען און צווינגען אייערע לערן-יונגלעך זיי זאלען 7 אזייגער געהן אויף די פאך-קורסען. דאס איז א רעגירונג'ס-געזעץ און אין פאל פון ניט צופאסען זיך צום דאזיגען געזעץ קאנט איהר בעשטראפט ווערען. ערפילט אייער האנדווערקער-פליכט און שיקט די לערן-יונגלעך בעזוכען די קורסען.

מיט דער האפנונג, אז איהר וועט אונזער אויפרוף אין אכט נעמען צייכענען מיר זיך מיט חבר'ישען גרוס.

גרשון בייטשמאן, מרדכי שפילפאגעל, בצלאל גיסער, אלי' גלאזמאן, ישראל פעלדמאן, יחיאל גאלדבערג, יצחק שניידער, הירש פאנעלמאן, יוסיל האן, שמעון דינענהויז, הירש ראזענצווייג, זישע ניידמאן.

פון דאזיגן פערזאנען-צוזאמענשטעל, אין וועלכן ס'געהען אריין פארשטעהער פון פערשידענע פאכען, בעשטעהט דער פאטראנאט פון די פאך-קורסען.

פון געזעלש. „עזרה".

די קיהלען-פערטיילונג קומט פאר פון דעם קומענדיגען מאנטאג אן. די קויילען וועלען ווערען צוגעשיקט דורך די פערוו.-מיטגלידער אהיים. אזוי נאך וועלען אויסגעמיטען ווערען וועלכע ס'איז שוועריגקייטען.

דאס פערטיילען די קויהלען איז געווארען פערשפעטיגט צוליב די חנאות.

במשך פון דער היינטיגער וואך, איז געזאמעלט געווארען ספעציעלע נדבות צו דעם צוועק דורך די פערוואלטונג'ס-מיטגלידער און איינגעלאדענע פערזאנען.

* * *

צו בויען א סאנאטאריום אין בוסק האבען געשפענדעט: אדוואקאט ראקאטש זל. 50, דאקטארין לעווין (פרוי פון ד"ר ג. לעווין אין ווארשא) 25 זל.

ארום דער אקציע פון קרן קימת אין ראדאם.

געשאפען א פרויען-קאמיטעט פון קרן קימת—פרעזעס פון גמינע-פערוואלטונג נישט ערלויבט הרב קוק זאל רעדען אין בית מדרש — געוועהלט א קאמיטעט פון ק. ק. ל. פון כמעט אלע ארגאניזאציעס אין שטאדט—זיצונג אין קהלה-ראט מיט'ן אנטייל פון די א"י-דעלעגאציע הרב קיק און דיכטער ביסטריצקי — געזעגנונג'ס—באנקעט אין האנדווערקער-קלוב.

פאריגע וואך איז אין סוחרים-פעראיין פארגעקומען א פרויען-פערזאמלונג. דיכטער ביסטריצקי האט געהאלטען א גייסטרייכען רעפעראט וועגען דער ראל פון דער פרוי אין דער רענעסאנס-בעוועגונג. נאכ'ן רעפעראט איז געוועהלט געווארען א פרויען-קאמיטעט, וועלכער זאל זיך פערנעמען מיט קרן-קימת ארבייט. אין קאמיטעט זענען אריין פאלגענדע פרויען און פריילינס: פרויען: ראקאטש, פישמאן, כמיעלאוש, זינמאן, גרין, שיינפעלד. פריילינס: פאפעלבוים, ביאלסקי, מעלעכיאר, שיעסטערן זיידענוועבער, ווערטהיים, גראספעלד.

די ערשטע זיצונג מיט'ן אנטייל פון דיכטער ביסטריצקי, איז פארגעקומען אין דער וואוינונג פון אדוו. ראקאטש. ס'איז אויסגעוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון די פרויען: ראקאטש, פישמאן, כמילעוש. אלס סעקרעטארקע פרל' זיירענוועבער. די פערוואלטונג האט בעשלאסען ארגאניזירען א רעדנערין פון ווארשא פון דער פרויען-געזעלשאפט „וויצא".

פרייטאג-צונאכט האט דיכטער ביסטריצקי געהאלטען א גלענצענדען רעפעראט אין לאקאל פון דער רוויה-שטאף קאאפעראטיוו פון יודישען שניידער מייסטער-פעראיין „כורחים". דער זאהל איז געווען געפאקט און הונדערטער מענשען זענען אוועק צוליב דעם גרויסען געדראנג.

די פערוואלטונג פון „כורחים" האט גערן אבגעגעבען איהר פרעכטיגען לאקאל אויפ'ן רעפעראט. דאגעגען, וואס אנבעלאנגט די רעדע פון הרב קוק אין שטאדטישען בית-מדרש איז די זאך צוגעגאנגען פיעל שווערער. נאך דאנערשטאג האבען זיך עטליכע ציוניסטישע מהווער געווענדעט צום גמינע-שרייבער איף צו געבען אן ערלויבניש, אז הרב קוק זאל מעגען רעדען אין בית-מדרש. דער שרייבער האט ערקלערט, אז ביי געוועהנליכע מגידים און רעדנער'ס גיט ער אליין ארויס ערלויבנישען. דאגעגען אין יעצטיגען פאל, ווען דאס איז א „פאליטישער" ענין קאן ער זיך ניט מעכטיגען און דאס איז אבהענגיג פון פערוואלטונג'ס-פרעזעס ה' קעניגסבערג. דער לעצטער האט אזא ערלויבניש קאטעגאריש ענטזאגט צוגעבען, און ווי אויף דער פאדערונג פון די זעלבע ציוניסטען, איז אין זעלבען אוונד פארגעקומען א פערוואלטונג'ס-זיצונג

לרגלי אירוסיה של בתנו מרת פ י י ג ע ל ע
עם בחיר לבבה מר ד ו ד ש י י נ ב ו י ם
מברכים אנו אותם בקשר נצחי ובעתיד מזהיר,
תהי דרכם סוגה בשושנים.

העניך הערץ ורעיתו.

פייגעלע הערץ **דוד שיינבוים**

פערלאבט

ראדאם דעם 22 דעצעמבער 1923.

לרגלי אירוסיו של בננו ד ו ד את העלמה
מרת פ י י ג ע ל ע ה ע ר ץ מברכים אנו אותם
בברכת מזל טוב חמה, תהי דרכם צלחה
בחיים וסוגה בשושנים.

מענדיל שיינבוים עם רעיתו ומשפחתו.

צו דער פערלאבונג
פון אונזער שוועסטער און שוועגערין
פ י י ג ע ל ע מיט ה׳ **ד ו ד ש י י נ ב ו י ם**
ווינשען פיל גליק
לאה׳טשע און **מאיר הערץ.**

לרגלי אירוסיה של שארת בשרי העלמה כלילת
המדות מרת פ י י ג ע ל ע ה ע ר ץ עם בחיר לבבה
החתן מר ד ו ד ש י י נ ב ו י ם מאחלה משפחת
ב. **זילבערשטרום** קשר נצחי, אגודה עולמית
אושר קימי ויזכו לבנות ביתם ברב פאר על הרי
יהודה וירושלים.

א ברכת מז״ט ווינשען מיר אונזער ברודער און
שוועגערין מ ע נ ד י ל און זיין פרוי ש י י נ ד ע ל ע
צו די פערלאבונג פון זייער ליעבען זוהן
ד ו ד מיט פרל׳ פ י י ג ע ל ע ה ע ר ץ
דעם פערלאבטען פארל א גליקליכע צוקונפט.
ר א ו ב ן ש י י נ ב ו י ם מיט פרוי.

Z intencji zaręczyn kuzynki mojej
FELI HERC
— z p. —
DAWIDEM SZAJNBAUMEM
życzę by jutrzenka szczęścia
sprzyjała im wiecznie.
Bela Holckenerówua.

Z intencji zaręczyn siostry naszej
FELI HERCÓWNY z p.
DAWIDEM SZANJBAUMEM
różowej przyszłości i harmonji dusz
życzą
Mania i Chaim.

צו דער פערלאבונג פון אונזער מיט־
ארבייטער און אנפיהרער פון אונזער
דרוקעריי ה׳ ד ו ד ש י י נ ב ו י ם
מיט פרל׳ פ י י ג ע ל ע ה ע ר ץ ווינ־
שען אייביגע צופרידענה״ים.
רעדאקציע און אדמיניסטראציע
פון „ראד.־קעלצער לעבען״

מיט דעם הערצליכסטען גליקוואונש
גראטולירן מיר אונזער חבר און פריינד
ד ו ד ש י י נ ב ו י ם צו זיין פערלאבונג
מיט פרל׳ פ י י ג ע ל ע ה ע ר ץ. זייער
צוקונפט זאל שטענדיג בעגלייט ווערען
מיט הצלחה און לאנגדויערענדעס גליק.
זעצער־פערסאנאל
ביים „ראד.־קעלצער לעבען״

K O L.
Fabjanowi Szajnbaumowi
z okazji zaślubin
z p. Leokadją Elencweiżanką
szczęścia miłego pożycia
Benjamin

Z intencji zaślubin naszego
kochanego brata
Dawida KAJLERA z p.
Belą FRAJDASÓWNĄ
życzy im wiele szczęścia i harmonji dusz.
Lola Kajlerówna

געבויגען אין טיעפען צער בעוויינען מיר צוזאמען
מיט דער פאמיליע דיאמאנט
דעם טויט פון זייער יונג־פערשטארבענער טאכטער און שוועסטער

פעריל נחמה

זאל זיי גאט טרייסטען און אבווישען זייער טרעהר.
משה לוקסענבורג, פרוי און טאכטער.

ווענען דער פראגע, האט דער פרעזעס ה׳ קעניגסבערג נישט דערלאזט ארויס־נעמען דעם דאזיגען פונקט אויפ׳ן טאג־אָרדנונג. דער סוף איז געווען, אז קיין ע. לויבניץ האט די גמינע נישט ארויס־געגעבען אין הרב קוק, בעגלייט פון אנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים, איז אוועק פרייטאג־צו־נאכטס אין בית מדרש און געהאלטען א גרויסע רעדע וועגען קרן קימת, וואס האט געמאכט א שטאר־קען איינדרוק.

שבת־בייטאג האט דיכטער ביסטריצ־קי גערעדט אין גרויסען זאהל פון קינא קארסא. דער ריזיגער עולם וואס האט זיך פערזאמעלט האט נישט גע־קאנט אריין אין זאהל. טויזענדער מענ־שען האבען געשטרומט פון אלע זייטען און דער געדראנג אינוועניג איז געווען זעהר שטארק. דער טויזענד־קעפיגער עולם איז בעשטאנען פון פערשידענע שיכטען פון דער היגער יודישער בע־פעלקערונג, וואס האט בעוויזען אויף דער גרויסער סימפאטיע, וואס דער בע־רימטער דיכטער ביסטריצקי האט זיך ערווארבען בשעת זיינע ארויסטרעטונ־גען אין אונזער שטאדט. דער רעפעראט איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון ה׳ מ. ל. פישמאן.

שבת־צו־נאכט׳ס איז צוזויסגערופען געווארען אנ׳עקסטרא ראט־זיצונג אין קהלה לכבוד דער א״י דעלעגאציע. צו דער זיצונג זענען געקומען אלע פרנסים פון די האנדווערקער, ציוניסטען און מזרחי. פון די ארטאדאקסען איז קיינער נישט געקומען.

די זיצונג האט בייגעוואוינט א גרוי־סע צאהל געסט. די א״י דעלעגאציע ווי אויך די געסט ווערען בעגריסט פון פרעזעס ה׳ פרענקעל. דערביי רעדט הרב קוק וועגען די ארץ־ישראל־קהלות. דאן רעדט דיכטער ביסטריצקי. פרנס לעשטש טראגט אריין א פארשלאג, אז די קהלה זאל זיך איינשרייבען אין ספר הזהב פון ק. ק. ל. פרנס פישמאן בעסערט אויס און בעטאנט, אז דאס יעצטיגע איינשרייבען זאל זיין חוץ דאס איינשרייבען לכבוד פוילענס 10־יעהריגען בעפרייאונג און א חוץ די געוועהנליך־פלעמינירטע סומע אין בו־דזשעט פאר׳ן ק. ק. ל.

ס׳ווערט איינשטימיג בעשלאסען, אז דער פונקט זאל בעטראכט און אנגע־נומען ווערען אויף איינער פון די נאהנ־טסטע קהלה זיצונגען.

נאך די זיצונג פון קהלה־ראט איז פארגעקומען אין האנדווערקער־קלוב א זיצונג, וואו ס׳איז געקליבען געווארען א קרן־קימת־קאמיטעט, אין וועלכען ס׳זענען אריין פאלגענדע פארשטעהער: מצד די ציוניסטישע ארגאניזאציע די ה״ה אברהם באקמאן, משה באקמאן, משה קליינמאן, סאלבע, מ. ל. פישמאן מצד די גימנאזיום „פשיאטשיל וויעדזי״ ה״ה: פראפעסארען הורוויטש, האלצקע־קענער; „מזרחי״ ה״ה: מיכאל דיכטמאן. „צעירי מזרחי״—ה׳ קירשבערג. פרויען־פעראיין: ראקאטש, פישמאן, כמיעלאזש. ברית טרומפעלדאר: דו״ר בארשטעהער. השומר—צוויי, מנורה—צוויי.

אויף ה׳ איידעלבוים׳ס ערקלערונג אז די האנדווערקער דארפען אבהאל־טען א זיצונג וועמען זיי זאלען דעלע־גירען אין קאמיטעט איז א בערגעלאזש געווארען א פרייער פלאץ אין קאמי־טעט. ס׳איז אויך רעזערווירט געווארען א פלאץ פאר׳ן סוחרים־פעראיין, וועל־כער איז ביז איצט נישט געווען פער־טרעטען.

נאך די זיצונג איז פארגעקומען אין האנדווערקער - קלוב א פייערליכער געזעגנונג׳ס־באנקעט פאר דער א״י־דע־לעגאציע אויף וועלכען ס׳איז אנוועזענד געווען א גרויסער עולם. בשעת דעם באנקעט איז מיטגעטיילט געווארען, אז דער מורשה איבער קרן־קימת פון דא־דאם שערבלייבט ווייטער ה׳ סאווא און אלס פארזיצענדער פון ק.ק.ל.־קאמיטעט אין וועלכען ס׳זענען פערטרעטען אלע אויבענדערמאנטע גרופירונגען — איז איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען ה׳ מ. ל. פישמאן. די לעצטע ידיעה ווערט דורכ׳ן עולם אויפגענומען מיט שטאר־קע אוואציעס און דיכטער ביסטריצקי דריקט אויס זיין גרויס צופרידענהייט וואס ה׳ פישמאן אלס טיכטיגער טהוער האט מסכים געווען איבערצונעמען דעם פאָרויק, פערהאפענדיג אז די ארבייט פאר׳ן קרן־קימת וועט פארגעזעצט ווערען מיט ערפאלג.

דער באנקעט האט זיך פערצויגען ביז שפעט אין דער נאכט ביי געזאנג און טאנץ, רעדעס און טאאסטען. זונטאג פריה איז דיכטער ביסטריצקי אבגע־פאהרען קיין גראדנע, צום באהן האט איהם בעגלייט די יוגענד פון ברית טרומפעלדאר און השומר.

דער ערשטער מאסקען־באל.

היינטיגען שבת־צו־נאכט׳ס דעם 29 ה. ח. קומט פאר אין טעאטער „ראז־מאיטאשטשי״ דער ערשטער יודישער מאסקען־באל, אין היינטיגען סעזאהן. דער מאסקען־באל ווערט איינגעארדענט דורך דער בעקאנטער ספארט געזעל־שאפט בר־כוכבא.

די לייטונג פון דער געזעלשאפט מאכט אלע הכנות און פארבערייטונגען אז דער באל זאל דורכגעפיהרט ווערען א מפאזאנט אין אין דער מוסטערהאפט־סטער ארדנונג.

צוליב דער פאפולאריטעט און סימ־פאטישער אנערקענונג, וואס בר־כוכבא האט זיך ערווארבען אין שטאדט אין פערלויף פון איהר אינטעסיווער עקזיס־טענץ, איז צו האפען, אז דער באל וועט בעזוכט ווערען פון די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער־געזעלשאפט פון וועמען די ענטוויקלונג פון ב״כ ווערט געוויס ווי געהעריג אפגעשאצט. נעמענדיג אין אכט די גרויסע בעדיי־טונג פון פיזישער ענטוויקלונג פאר דער יוגענד איז צו ערווארטען, אז דער באל, וועמענס הכנסה עס געהט לטובת דער אינסטיטוציע וועט אויך מיט דעם געהעריגען ערפאלג.

ZEGAREK

קעלצער אבטיילונג

הונדערטער יודישע קינדער לויפען

וויטער ארום נאך רעליגיאנס-צייגנישען און קיין יודישער לעהרער זענען נאך אלץ נישט אנגאזשירט געווארען.

פאר וואס שווייגען די יודישע ראטמענער?

ווי מיר האבען שוין זיינער צייט מודיע געווען אין אונזער צייטונג, האבען קרוב 800 אידישע קינדער פון די מלוכה'שע פאלקס-שולען אין קעלץ יעדעס יאהר אויסצושטעהען גרויסע שוועריגקייטען ביים ארויסבעקומען די האלב, אדער גאנץ-יעהריגע שול-צייגנישען צוליב דעם וואס עס פעהלט זיי די איינציגע נאטע פון די רעליגיעזע לימודים און יעדעס מאהל זענען די קינדער געצוואונגען אנצוקומען צו דער קהלה, אדער צום רב, וועלכער קען, צוליב פערשיעדענע פעדאגאגישע טעמים און פשוט צוליב מאנגעל אין צייט – אזעלכע נאטעס נישט שטעלען, און אויב מען שטעלט עט יא, איז עס דערפאר, ווייל קיין אנדערער אויסוועג איז נישט דא.

א דאנק אונזער אינטערווענץ, איז די פראגע פון אנגאזשירען אידישע רעליגיאנס-לעהרער אין די פאלקס-שולען ווי אויך די פראגע פון עפענען דורכן מאגיסטראט סעפעראטע פאלקס-שולען פאר די אידישע קינדער, זיינער צייט בעריהרט געווארען דורך די אידישע ראטמענער אויפן פלענום פון שטאדט-ראט און אויסער דעם וואס דער דאזיגער פארשלאג איז מיט א מערהייט שטימען אנגענומען געווארען, האט דער פרעזעס פון שטאדט-ראט ערקלערט אין נאמען, פון שול-אינספעקטאר, אז אויפן נייעם שול יאהר 1928/29 ווערען אויף בעשטימט אנגאזשירט ווערען 2 אידישע רעליגיעזע לעהרער, אויך די אידישע קהלה האט בעקומען אנ'ענטפער פון שול אינספעקטאר, צו וועלכען זי האט זיך ווענען דעם ענין געווענדעט, אז 2 אידישע לעהרער וועט ווערען אנגאזשירט. ער האט זאגאר געבעטען, אז די קהלה זאל איהם צושטעלען 2 פאסענדע קאנדידאטען צוזאמען מיט געהעריגע קוואליפיקאציעס, וועלכע די קהלה האט באלד געטוהען.

אבער די הבטחה פון שול אינספעקטאר, איז ליידער נישט מקוים געווארען. נאך איצט, מוזען הונדערטער אידישע קינדער ווייטער אנקומען נאך רעליגיאנס-נאטעס צום רב, אדער צו דער קהלה און קיין אידישע לעהרער האט מען נאך אלץ נישט געפונען פאר נויטיג צו אנגאזשירען.

וואו זענען די אידישע ראטמענער? פאר וואס פערנעמען זיי זיך מיט קלייניגקייטען און פערגעסען אין די קארדינאלסטע אידישע פראגען?

וואו איז דער אידישער פארשטעהער פון שול-ראט?

עס ווילט זיך גלויבען, אז דער דאזיגער ענין וועט באלד גינסטיג לטובת זיי געלעזט ווערען.

בגדא-טבא אנו מברכים את מר **שלמה קופפערמינץ** פרנס קהלתנו

לרגלי ארושי **בנו** מר **דניאל**

יזכה לראות מהם רוב נחת ובנין עדי עד.

שלטון ומועצת הקהלה היהודית

בקילצי.

א ברכת מזל-טוב וואונש איך דעם קהלה-פרנס

ה' שלמה קופפערמינץ צוליב די פערלאבונג פון זיין זוהן **דניאל**

ברך סאקאלאווסקי

קיעלץ.

בגדא ומזלא-טבא אני מברך את ידידי

מר **שלמה קופפערמינץ** לרגלי אירושי **בנו דניאל**

תהי קשרם קשר של קימא ובנין עדי עד.

זאב קלוסקא

יו"ר שלטון הקהלה היהודית בקילצי.

בברכת מזל-טוב אני מברך את מר

שלמה קופפערמינץ פרנת קהלתנו לרגלי אירושי **בנו** מר **דניאל**

יזכה לראות מהם רוב נחת.

ח. זילוני קילץ.

בברכת מז"ט חמה ולבבית הננו מברכים את ידידי וש"ב **שלמה קופפערמינץ**

לרגלי אירושי בנו **דניאל** עם העלמה **מלכה גאלדסאבעל**

חיים שלום ליכטענשטיין

ומשפחתו קילץ.

אכטונג סוחרים!

געלעגענהייטליך צו פערקויפען א לאקאמאביל, 32 פערד קראפט פון פירמע „גיטלער". דער לאקאמאביל איז אין פולען בעטריעב. צו ווענדען זיך:

SZ. ROZENBLUM

Kielce, Sienkiewicza 63

קעלצער בריוו-קאסטען.

ה' נ. א.

דער יעצטיגער קאמיטעט פון ק.ק.ל. אין קעלץ איז געוועהלט געווארען מיט איניגע יאהר צוריק בעת דער א"י דעלעגאט ה' האזרחי האט געוויילט אין קעלץ, ער בעשטעהט פון פריוואטע פערזאנען און פון איניגע פארשטעהער נאציאנאלע יוגענד-ארגאניזאציעס, די זאמלונגען וועלכע דער קאמיטעט האט איידערגעפיהרט זענען נישט קיין גרויסע. און געוויס האט איהר רעכט ווען איהר וואונדערט זיך פארוואס די איניגע נאציאנאלע עסקנים פעראינטרעסירען זיך לגמרי נישט מיט די ענינים פון קרן-קימת-לישראל, זייער מיטהילף וואלט זיכער, אויך לויט אונזער מיינונג געברענגט גרויסע פערדיענסטען פאר דעם נאציאנאל-פאנד, דער פארוואורף איז נאך מעהר בערעכטיגט אין דער צייט וואס דער ק. ק. ל. קאמיטעט איז אין יעצטיגען מאמענט די איינציגע נאציאנאלע ארגאניזאציע ביי אונז אין שטאדט, וועלכע איז „טעטיג" אין פולען זין פוןווארט.

ה' י. ז.

דער פאקט, אז דער אויפזיכט'ס ראט פון א געוויסע היגע יודישע נאציאנאלע שולע האט אויף איינער פון איהרע לעצטע זיצונגען ערקלערט, אז דאס דירעקטאריום פון דער שולע ברויכט, אז די שילער זאלען נישט זיין קיין מיטגלידער פון א געוויסער נאציאנאלע ארגאניזאציע, איז זעהר פעדרייסליך שוין צוליב דעם מאטיוו וועלכען דער אויפזיכט'ס-ראט גיעט אן אז די ארגאניזאציע ערציהט אנטי-מלוכה'שע עלעמענטען(?).

דער מאטיוו קלינגט ווירקליך זעהר קאמיש אין דער צייט ווען מיר קענען זעהר גוט דעם פראגראם פון די ארגאניזאציע און וויסען צו וואס א ציעל זי שטרעבט.

מיר גלויבען זיכער, אז דער אויפזיכט'ס-ראט איז אריינגעפיהרט געווארען אין א טעות, וועלכען מיר פערהאפען זי וועט אין די נאהנטסטע טעג פערבעסערען.

ה' ג. ל.

וועגען די אינעדליכע רייבונגען אין יודישען „קאלא" האבען שוין פיעל געשריבען די ווארשאווער טעגליכע צייטונגען, און מיר האלטען פאר אונויטיג נאכאמאהל דעם ענין צו בעריהרען, געוויס וועט דער פרעזעס פון „קאלא" דעפוטאט י. גרינבוים, וועלכער וועט וויילען אין די נאהנטסטע טעג אין קעלץ דעם ענין בעלויכטען.

ה' ה. ב.

זייט נישט אזוי בעאיינפלוסט פון די גרויסע שילד וועלכע דער יודישער סוחרים-פעראיין האט ארויסגעהאנגען איבער איהר לאקאל, ביז היינט האבען מיר נאך קיין שום פאזיטיווע פון די ארבייט פון סוחרים-פעראיין נישט געזעהען, עס וואלט געווינשען, געווען אז די לייטונג פון פעראיין זאלען איבערנעמען מעהר טיכטיגע פערזאנען וועלכע זענען פעראינטערעסירט אין גורל פון יודישען סוחר.

Kino „ODEON" Teatr

Od dn. 28 grudnia r. b.

Jedno z najpiękniejszych kart matryologji orłów Napoleońskich

Pod Orłami NAPOLEONA

W rolach głównych:

Rod La Rocoue — Julja Fate

Filips Havar.

Kino „CORSO" Teatr

Od dn. 27 grudnia r. b.

Wielka premjera

dotąd niewidziana w Radomiu

Jedynaczka w Pułku

Nadprogram: **Wspaniała komedja** w 2 akt.

Anons: Jawnogrzesznicza

W roli głównej: **Iwan Petrowicz.**

Kino „Nowe Czary" Teatr

פון היינט אן ווערט דעמאנסטרירט

דאס בילד וואס שילדערט אונז די צוגעבינדענקייט

פון א מענצערין צו א מאטראז

אין אפריקאנער פארט א. ג.

Marynarze i Blondynki

אין הויפט ראל **George O'brien**

אין **Lair Moran**

איבעריגן פראגראם:

Zagadka srebrnego dolara.

Zarząd Pow. Kasy Chorych w Radomiu zawiadamia, że dnia 29 grudnia r. b. o godz. 8-mej wieczorem

w Sali Posiedzeń w Magistracie

odbędzie się posiedzenie nowoobranej Rady Kasy Chorych.

Na porządku dziennym sprawa ukonstytuowania się Rady, Wybory Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Komisji Rozjemczej.

Powszechny Bank Spółdzielczy

w RADOMIU, ul. Lubelska 27.

מאכט עפנטליכט בעקאנט, אז זי נעמט אן אויף אינקאסא וועקסלען

אויף קיעלץ, שידלאוויעץ, סאזעניץ, זוואלין, דרילטש און פשיטיק

צו 1 זל. פאר א שטיק.

די פערוואלטונג פון ראדאמער יתומים־הויז

ארדנט איין דעם 1|19 1929 אין זאהל פון „ראזמאיטאשטשי"

א גראנדיעזען

מאסקען־באל

בעמערקונג: די הכנסה פון מאסקען־באל וועט זיין צו פער־שטארקען די קאסע פון ראדאמער יתומים־הויז.

ווייכטיג נייעס

פאר צוקער־ליידענדע (ראבע־טיקער)

עס ווערט עמפפעהלט דיאבעטיק־ברויט. (קלעבער־ברויט), דיאבעטיק־געבעקס, „Diapain", סוכארקעס, הערבאטניקעס, בישקאפטען, וואפלעס, מאנדעל־קיכלעך, שאקאלאד, קאקאו, ערפרישונג'ס־ציקערלעך, מיענטאהע און צוקער־לעך פאר הוסט־פערלייכטערונג, מארמעלאדע, קאנפיטור, דיאבעטיק־מעהל, לאקשען, קאשקע א. ד. ג.

בעמערקונג — **בעמערקונג**

פאר מאגען־ליידענדע איז צו בעקומען קארלסבאדער סוכארקעס (**Sprudel**) געבאקען אויף קארלסבאדער שפרודעל־וואסער. לויט דעם יעצטיגען מעדי־ציניש[ען] בעשלוס איז דאס בעסטע קוראציע־געבעקס (אנשטאט ברויט). פאר מאגען־ליידענדע און דיאבעטיקער, גאל־שטיינער־ליידענדע, פעטלייביגע. די סוכארקעס ווערען רעקאמענדירט פון די וועלט־דאקטוירים, די סו־כארקעס קאנען ווערען געניצט נישט נאר צו קאווע, טהיי א. ד. גל. נאר א דאנק דעם נאטירליכען געשמאק צו אלע פאטראוועס.

מיין געוועלב איז אויך פערזעהן א גאנץ יאהר מיט א גרויסען אויסוואהל פון געוועהנליכע מצות, מצה־מעהל, אייער־מצות. שטענדיג פריש און גוט פון די בעוויסטע אויטאמאטישע ווארשאווער בעקעריי מ. בליימאן עט זאהן.

— דאס אלעס עמפפעהלט —

א. האן, ראדאם

לובלינער 3 פרענט.

OGŁOSZENIE.

Podaje się do publicznej wiadomości, że z dniem 1-ym stycznia 1929 roku otwarte zostaje **w RADOMIU przy ulicy Lubelskiej Nr. 27.**

Biuro Próśb

p. f. EXPRESS

Biuro załatwiać będzie wszelkiego rodzaju podania i odwołania do wszystkich władz państwowych i komunalnych, korespendencję handlową krajową i zagraniczną, tłomaczenia z języków obcych, sporządzanie bilansów, budżetów, umowy i kontrakty a także przepisywanie na maszynie

Przy biurze, które prowadzone będzie pod kierownictwem sił rutynowanych i fachowych, otwarty będzie dział zleceń i informacji handl.

Ceny możliwie przystępne.

א גוזיכערט לעבען

Kursy samochodowe

H. PRYLIŃSKIEGO

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 27

לערן אויטאס מיט דאפעלטער פירונג

וועלט־פאטענט.

פערלייכטערט און איילט צו די לערע.

זיכער און גרונטיגער אויסלערנען.

אפיעקט און **דירה** פאר פרעמדע

פראפעסיאנעלע און דזשענטעלמען פאהרערס.

א פאהר־ערלויבניש ווערט גאראנטירט.

א ספעציעלער קורס פון מאטאציקלען.

Z powodu przedwczesnego zgonu

b. p.

PAULINY DIAMENT

wyrazy szczerego współczucia i ubólewania RODZINIE

składa

Zylberberg Chaim

צו דער חתונה פון אונזער קוזין

הערש בראמבערג מיט פויל'

פריידאלי כ״ץ ווינשען פיל

גליק און אייביגע צופרידענהייט.

געב, משה און שמואל

האכמאן.

כ'זוך 1—2 צימערן אויף א האנדעלס־אונטערנעמונג פאר אבטרעט־געלד,

צוועגן: חודש'ליכען אבצאהל.

אפערטען אין רעד. פאר ר. ב.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska 20.